

Odczytać pamięć Antokola

We wrześniu ruszają prace dokumentacyjne w Wilnie

Na pozostającym w cieniu słynnej Rossy Cmentarzu śś. Piotra i Pawła zwanym „Słoneczny” rozpocznie się we wrześniu akcja dokumentacyjna. Dzięki dofinansowaniu Instytutu Polonika zinwentaryzowanych zostanie około 280 obiektów związanych z polskim dziedzictwem kulturowym.

Projekt „Dokumentacja cmentarzy parafii śś. Piotra i Pawła na Antokolu w Wilnie” realizuje Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Zadanie otrzymało wsparcie w ramach programu Instytutu Polonika „Polskie dziedzictwo kulturowe za granicą - wolontariat. Edycja 2026”. Projekt jest realizowany we współpracy z wileńskim Społecznym Komitetem Opieki nad Starą Rossą.

Prace terenowe będą prowadzone od 24 do 30 września 2026 roku na cmentarzu parafialnym śś. Piotra i Pawła, nazywanym Cmentarzem Słonecznym (Saulės kapinės), oraz przy zachowanych obiektach dawnego cmentarza przykościelnego, znajdujących się w obrębie ogrodzenia kościoła śś. Piotra i Pawła.

Cmentarz Słoneczny, założony na początku XIX wieku, należy do najcenniejszych historycznych nekropolii Wilna. Pozostaje jednak znacznie słabiej rozpoznany i udokumentowany niż cmentarz na Rossie. Jest świadectwem przenikania się polskiej i litewskiej tradycji kulturowej oraz materialnym śladem wspólnego dziedzictwa dawnej Rzeczypospolitej.

Na cmentarzu zachowały się nagrobki i kaplice grobowe między innymi rodzin Ogińskich, Zawiszów, Meysztowiczów i Sidorowiczów. Reprezentują one różnorodne nurty sztuki sepulkralnej: od klasycyzmu, przez historyzm, po neogotyck. Inskrypcje w językach polskim, łacińskim i litewskim przechowują informacje o dawnych mieszkańcach Wilna, historii miejscowych rodzin oraz polskiej społeczności miasta.

W ciągu siedmiu dni zespół przygotowuje dokumentację około 280 pomników nagrobnych, tablic, inskrypcji i innych form upamiętnienia. Każdy obiekt zostanie sfotografowany i zlokalizowany. Dokumentacja obejmie również odczyt inskrypcji, opis formy, materiału i ikonografii oraz wstępną ocenę stanu zachowania. Powstanie także plan cmentarza ze wskazaniem położenia zinwentaryzowanych zabytków.

“

„Każda zatarta inskrypcja oznacza utratę fragmentu historii konkretnej osoby, rodziny i całego miasta. Dokumentacja nie zastąpi konserwacji, ale pozwala zachować informacje, które mogą stać się podstawą przyszłych badań i prac ochronnych”

- mówi dr Bartłomiej Gutowski z Instytutu Historii Sztuki UKSW,
współautor projektu.

Prace będą miały charakter dokumentacyjny. Ich celem jest utrwalenie wiedzy o obiektach narażonych na degradację, uszkodzenia materiału i stopniową utratę czytelności napisów. Zgromadzone informacje będą mogły służyć badaczom, konserwatorom, genealogom, instytucjom kultury oraz rodzinom osób pochowanych na Antokolu.

Zespół projektu utworzą wolontariusze - studenci, absolwenci i pracownicy Instytutu Historii Sztuki UKSW. Opiekę merytoryczną nad pracami sprawować będą prof. Anna Sylwia Czyż i dr Bartłomiej Gutowski, współautorzy podręcznika poświęconego inwentaryzacji polskich cmentarzy poza granicami kraju, wydane przez Instytut Polonika.



**Zapraszamy mieszkańców Wilna do dołączenia do prac
od 25 września,**

prosimy o wcześniejsze zgłoszenie przez [www
https://fundacja.rozwoju.uksw.edu.pl/cmentarz-antokol](https://fundacja.rozwoju.uksw.edu.pl/cmentarz-antokol)
lub mailowo b.gutowski@uksw.edu.pl

Po zakończeniu i opracowaniu inwentaryzacji materiały zostaną przekazane Instytutowi Polonika i przygotowane do udostępnienia w portalu Baza Polonika (www.baza.polonika.pl). Dzięki temu wiedza o zabytkach Antokola zostanie włączona do ogólnodostępnego, cyfrowego zasobu dokumentującego polskie dziedzictwo kulturowe za granicą.

Całkowita wartość projektu wynosi 25 438 zł, w tym 22 338 zł dofinansowania Instytutu Polonika oraz 3 100 zł wkładu własnego Fundacji Rozwoju UKSW.

Informacje o projekcie

Projekt:

Dokumentacja cmentarzy parafii św. Piotra i Pawła
na Antokolu w Wilnie

Termin prac terenowych:

24-30 września 2026

Miejsce:

Wilno, Antokol - Cmentarz Słoneczny (Saulės kapinės)
oraz zachowane obiekty dawnego cmentarza przykościelnego

Zakres:

około 280 kart dokumentacyjnych, fotografie, lokalizacja
obiektów, odczyt inskrypcji, opis formy, materiału i
ikonografii, wstępna ocena stanu zachowania, plan cmentarza

Realizator:

Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Kardynała Stefana
Wyszyńskiego w Warszawie

Opieka merytoryczna:

prof. Anna Sylwia Czyż, dr Bartłomiej Gutowski,
Instytut Historii Sztuki UKSW

Publikacja rezultatów:

portal Baza Polonika - www.baza.polonika.pl

Kontakt:

fundacja.rozwoju.uksw.edu.pl/cmentarz-antokol
b.gutowski@uksw.edu.pl

Finansowanie projektu projektu

Całkowita wartość projektu:

25 438 zł

Dofinansowanie Instytutu Polonika:

22 338 zł

Wkład własny
Fundacji Rozwoju UKSW:

3 100 zł

“

*Dokumentując miejsca
pamięci, budujemy most
między przeszłością
a przyszłością.*

WSPÓŁPRACA

Spółeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą

Partner projektu wspierający działania terenowe
i współpracę lokalną w Wilnie

